

Lyendeklassens pekuniære Vilkaar under Overveielse, samtidig med at vi maa erkjende, at selv om Nogle af dem voge op til en saakaldet, i videre Forstand selvstændig Stilling, saa have vi paa mange Punkter af vor Ordning af Reglerne for Undervisningen for de kirkelige, de kommunale og de politiske Forhold ikke uvesentlig Grad tilfidefat deres Ret. Lige vi de Dvrigge af denne Klasse, der ikke naae op til en selvstændig Stilling, saa have vi jo slet ikke undt dem nogen saadan Ret. Men er alt dette Tilfælde, saa siger jeg, at vi maa være overordentlig varfomme, naar vi give os til at fastsætte de Betingelser, under hvilke vi forlange, at disse Medborgere skulle erhverve sig Betingelserne for deres Eksistens og derigjennem muligt en selvstændig Stilling, thi det vilde dog være galt, om de ikke havde Mulighed for at blive selvstændigere Borgere i deres eget Fjeldland. Seg har troet, at meget færre Lovbestemmelser end dem, vi have paa Lyendekomraadet, vilde være hensigtsmæssige for begge Parter. Seg har ogsaa ment, at Skylden for de mange Klager over Lyendet — der kan jo være braadne Kar i alle Lande, altsaa ogsaa blandt Lyendet — ligger lige saa vel hos Husbonden som hos Lyendet. Den kan i enkelte Tilfælde ligge kun hos den ene af Parterne, men taget i Almindelighed maa den søges lige saa vel hos Husbonden som hos Lyendet. Seg har ofte iagttaget den Kingaagt, vil jeg sige, som visse Klasser — nei, jeg vil ikke sige „visse Klasser“, men visse Dele af visse Klasser — vise i andre Forhold mod, hvad vi kalde den menige Mand, og den Fjølse har i mangfoldige Tilfælde, kan jeg sige, antaget en ganske særegen Karakter overfor Lyendeklassen. Der kan leve Lyender under Forhold, hvori de kunne have Berettigelse til at føle, at de neppe agtes i deres Ejendomsforhold for saa meget som de Redskaber, Maskiner eller deslige, som Husbonden anvender. Naar Manglen paa den rette humane Fjølse kan blive saa stærk paa flere Steder, smittes Andre ganske naturligt deraf. Ved at forhandle disse Forhold maa vi derfor ikke alene vende vort Blik paa de Anker, som med Rette kunne gøres mod Folk af Lyendeklassen, og som dog tildels maaste gøres med Urette, fordi Samfundet væsentlig kan være Skyld i, at de gøres; men vi bør rette vort Blik og vor Formaning til den anden Side, at de, der have det mest i deres Magt, haade aandeligt og materielt, at raade Bod paa disse Forhold, ere pligtige til at gjøre det. Og her hjælper ikke noget Andet, her maa for at bruge et religiøst Ord i borgerlige Forhold „Evangeliet til“. — Det første Afsnit angaaende Fæstemandsinstitutionen er jeg ikke saa tilfreds med, som det ærede Medlem for Frederiksborg Amts 5te Valgkreds (Lassen) var det. Seg kan ikke skjønne, at det er rigtigt — jeg tager Forslaget, som det foreligger her — at oprette

forholdsvis een Fæstemand for hvert Sogn i Landet, altsaa, da jeg antager, at vi have 15—1600 Sogne og Kjøbstæderne komme til, et Par Tusinde Fæstemænd omkring i Landet, beskikkede af Politimesteren og staaende under hans Binger. Hvad Indflydelse man end vil tillægge de saakaldte kommunale Raad, saa ville dog Fæstemændenes Forretning og Vidskønhed hvile i Politimesterens Haand, og jeg kan heller ikke forstaa, hvortil vi skulle have denne Institution. Hvad er det for en Institution? Er det et Næringsbrug eller en Politifunktion eller en Blanding af begge Dele? Er det en Næring, der skal udvøves, hvorfor saa ikke lade det gaa ind under de almindelige Næringsregler om Retten til at drive borgerlig Næring, eller hvis man ikke kan det, kan der saa ikke gives visse Bestemmelser, som give Garanti mod Misbrug af denne særlige Art af Næring? Det er ikke mange Aar siden, at vi behandlede en vis Art Næring, der har en vis Tendens til at virke skadelig, nemlig Handel med Brændevin. Man bandt den Gang denne Næring til Bevilling, men noget efter fandt man, at det i Grunden ikke var korrekt. Det var Noget saa sjernt fra de øvrige Regler, som ligge til Grund for Næringsdrift, at man gik over til at sige: Enhver kan faae Tilladelse til at handle med Brændevin — uagtet denne Nærings Tendens til at virke skadelig — imod at løse Næringsbevis og betale noget Bist deraf. Kunde man nu ikke her sige, at der bestemmes ved Lov visse Grundregler for en Instrux for Fæstemænd, en nærmere Udviilling af disse overlades Justitsministeren, og efter Loven med tilhørende Instrux kan saa enhver Mand, der ellers har Ret til at drive Næring, erhverve Næringsbevis, findes han da ved Dom skyldig i Overtrædelse af Loven eller Instruxen, kan han første og anden Gang idømmes Mulkt, og tredje Gang bør der overgaa ham Straf af Næringsbevists Fortabelse, ligesom Høsterne f. Ex. Det forekommer mig, at disse Folk paa denne Maade vilde komme til at staa under passende Kontrol og Garanti, men dog anderledes uafhængige end Fæstemændene efter Lovforslaget, som skulle leve efter Forholdsregler, udarbejdede af 19 Amtmænd og Politidirektøren, saa at der kan fremkomme 20 forskjellige Forslag til Justitsministeren. Er det Mening med Bestemmelsen om dennes Approbation, at han ikke skal skrive det Hele om, kunne vi faae 20 forskjellige Instruxer for Fæstemænd, hvis enkelte Bestemmelser kunde være ikke saa lidet forskjellige, saaledes at, naar Fæstemænd paa Ørnsøen mellem forskellige Amter bortfæste Lyende, kunne de have forskellige Regler at følge ved at fæste Lyendet fra det ene Amt ind i det andet eller fra Provinds til Provinds. Det forekommer mig heldigst at have visse bestemte Regler i Loven og Instruxen gjældende for hele Landet, og saa sige: Enhver, der har Ret til at drive Næring, har ogsaa Ret til at være Fæstemand, men han er bunden